

«Leinaga on võimalik elama õppida.»

«Lapse kaotanud vanemad on tihti oma leinas üksi,» teavad Liivi Laos ja Raul Altmäe, kes on vähihaiguse tõttu kaotanud oma kolmeaastase poja Rasmuse.

SILJA PAAVLE FOTOD: ERKI PÄRNAKU, ERAKOGU

V eidi enne kaheaastaseks saamist muutus Rasmuse vasak silm vesiseks ja läks paiste. Poiss küll korrutas aeg-ajalt sõna «pea», kuid vanemad arvasid, et küllap see on talle meeldiv sõna, mida ta pärast kehaosade õppimist kõige sagedamini kasutas. «Alles hiljem võisime arvata, et tegelikult ta pea valutab,» kostab Liivi. Ta nendib, et vähk ongi selline salakaval loom, et alguses endast selget teadmist ei anna.

Arstid ei osanud lapse silmast esialgu midagi arvata. Siis hakkas poiss sageli oksendama. Selle põhjuseks arvati olevat kõhtu kogunenud

õhumullid või toores toit. Mitte keegi ei osanud kahtlustada vähki.

Vähk kosus ravile vaatamata

Kui Rasmus oli mitu päeva järjest pea üle kaevanud ja oksendanud, viisid Liivi ja Raul poja lastehaiglasse. Seal tehtud MRT-uuring tõi tõe päeva-valgele: lapsel on peas kasvaja.

Järgnesid pikad haiglakuud.

Rasmusele pandi selle aja jooksul neli erinevat diagnoosi. Igaüht neist hakati ravima. Alguses ravi mõjus ja tekitas vanemates lootust, kuid siis läks olukord jälle hulluks.

2014. aasta suvel õnnestus perel viia laps ravile Berliini Charite kliinikusse. Seal võetud koeproovid andsid uue diagnoosi: neuroblastoom. See on üks

vihasemaid lasteea pahaloolumulisi kasvaid. Raul meenutab, et selleks ajaks oli haiguse avastamisest möödunud täpselt aasta.

Liivi lisab, et just seda haigust põdes ka Annabel, kelle ravi toetuseks korraldas vähiravifond Kingitud Elu paari aasta eest annetuskampaania ja mis tõi kokku ootamatult suure rahasumma. Enne seda on aga paari aasta jooksul mõni laps paraku sellele tõvele alla vandunud. Naine on lugenud, et selle diagnoosi korral sõltub palju, kus kasvaja asub. «Rasmusel oli see peas. See tegi olukorra väga raskeks,» märgib ema.

Uus diagnoos ja ravi tõid taas lootuse, mis tasapisi siiski hääbus. «Rasmus oli saanud palju valeravi. Vähiravi on aga nii kange, et keha

VAPRAD VANEMAD: Vähihaigusele poja kaotanud Liivi Laos ja Raul Altmäe nendivad, et leinast ei ole võimalik kunagi üle saada, kuid sellega koos on võimalik õppida elama. Mälestusteenistus, mida nad kõigi elust liiga vara lahkunud laste mees pidamiseks korraldavad, on üks samm sellel raskel teel.

pikkusele ravile, halvenes olukord tasapisi ja 2015. aasta kevadel sai Rasmuse jõud otsa.

See oli kogu perele raske aeg, mis liitis ja tugevdas ühiseid sidemeid veelgi. Kristlastena usuvad Liivi ja Raul, et kohtuvad oma pojaga tulevikus. Ka Rasmus ise rääkis palju Jumalast ja uskus, et Jumal teeb ta terveks. Taevas. «Lapsed tajuvad asju väga siiralt ja vahetult ning ütlevad oma tunded otse välja,» räägib Liivi. Tema jõudiski kirikusse ja Jumala juurde just poja haiguse tõttu.

Pereisa nendib, et sai tänu Rasmusele selgeks, mis on elus tähtis ja et kõik on ette määratud. «Mitte keegi ei saa rohkem teha, kui oma ülesanded ära täita. Paraku me keegi ei tea, kaua meil selleks aega on. Me saame seda vaid aimata,» mõtiskleb ta.

Kuigi sellest ajast on möödas kolm ja pool aastat, on Liivi jaoks tänini üks raskemaid küsimusi: kui suur on sinu pere? «Meil on ju kokku kolm last, ühte pole lihtsalt enam meiega,» sõnab naine.

Liivi ja Raul usuvad, et elame siin ilmas seni, kuni meid mäletatakse. Samamoodi elavad siit elust lahkunud lapsed niikaua, kuni neid mäletatakse. Seepärast korraldab paar koos mõtte- ja saatusekaaslastega juba neljandat aastat Oleviste kirikus mälestusteenistuse kõikidele meie hulgast lahkunud lastele. «Nende teenistustega soovime anda sellele mälestusele ilusa vormi,» usub Liivi.

Tugi ja lohutus on leinajatele oluline

Idee selleks sai paar Berliini Charite haigla juures toimunud mälestusteenistustest, kuhu neidki kutsuti. Sellest oli palju tuge. Liivi sõnul võivad leinas vanemaid toetada nii pere kui ka psühholoog, kuid parimat mõistmist leitakse ainult neilt, kes on sarnases olukorras olnud. «Lapse kaotanud vanemad on tihti oma leinas üksi ja sarnase saatusega inimestega koos olemine, kasvõi korra aastas, annab teenistusel osalenute sõnul palju tuge. Teenistusel on muusikat, jumalasõna

Mälestusteenistus meie hulgast lahkunud lastele

- ▶ Oleviste kirikus 16. veebruaril kell 16.
- ▶ Möeldud kõigi meie hulgast lahkunud laste mälestuseks lapse vanusest ja lahkumise põhjusest sõltumata.
- ▶ Mälestusteenistusele on oodatud kõik lapse kaotanud vanemad ja perekonnaliikmed, lähedased, sõbrad ning kõik, kes soovivad avaldada austust meie hulgast lahkunud lastele.
- ▶ Musitseerivad Mari Jürjens, Joel Rimmel ja Vanalinna Hariduskolleegiumi keelpilli-orkester Rasmus Puuri juhatusel. Vaimulik mõtisklus Meego Rimmelilt. Teenistust juhatab vanempastor Siim Teekel.
- ▶ Vanemate soovi korral on võimalus oma last teenistusel nimeliselt meenutada. Selleks palutakse ühendust võtta info@hingesillad.ee või telefonil 5858 3983.

ja süütame küünlad nende mälestuseks, keda meie hulgas enam ei ole,» kõneleb naine.

Esimesed neli aastat mälestusteenistus on näidanud, et paar on õigel teel. Muidu üsna omaette hoidvad eestlased, kes naljalt surmast ja leinast kõnelema

ei kipu, on pärast mälestusteenistust korraldajaid ettevõtmise eest tänanud. Just tänu tagasisidele otsustati algselt vaid vähihaiguse tõttu siit elust lahkunud laste mälestusteenistuse asemel korraldada teenistus kõikidele meie hulgast lahkunud lastele, lapse vanusest ja lahkumise põhjusest sõltumata. Seal kohtunud vanemad on hakanud kokku saama ka muul ajal aastas.

Kuid samamoodi on Liivi ja Raul kogenud, kuidas mälestusteenistust peljatakse. «Sellest saab tuge ka siis, kui sa ei ole

usklik,» kinnitab pereema. Oleviste kirikus on selleks ajaks loodud võimalikult lohutav olemine maheda muusika ja hämara valgusega, kedagi ei filmita ega pildistata. «Keegi ei taha ju pisaraid näidata, kuigi me teame, et need on olemas. See on loomulik, neid ei maksa häbeneda,» kostab Liivi. Teenistusel ei ole oluline, kes on kes, mida ta argipäeval teeb või kust tuleb. Oluline on tugi ja lohutus.

Liivi ja Raul ütlevad, et leinast ei ole võimalik kunagi üle saada, kuid sellega koos on võimalik õppida elama. Mälestusteenistus on üks samm sellel raskel teel.

«Keegi ei taha ju pisaraid näidata, kuigi me teame, et need on olemas.»